La Guerra del Francès

a Sant Just Desvern

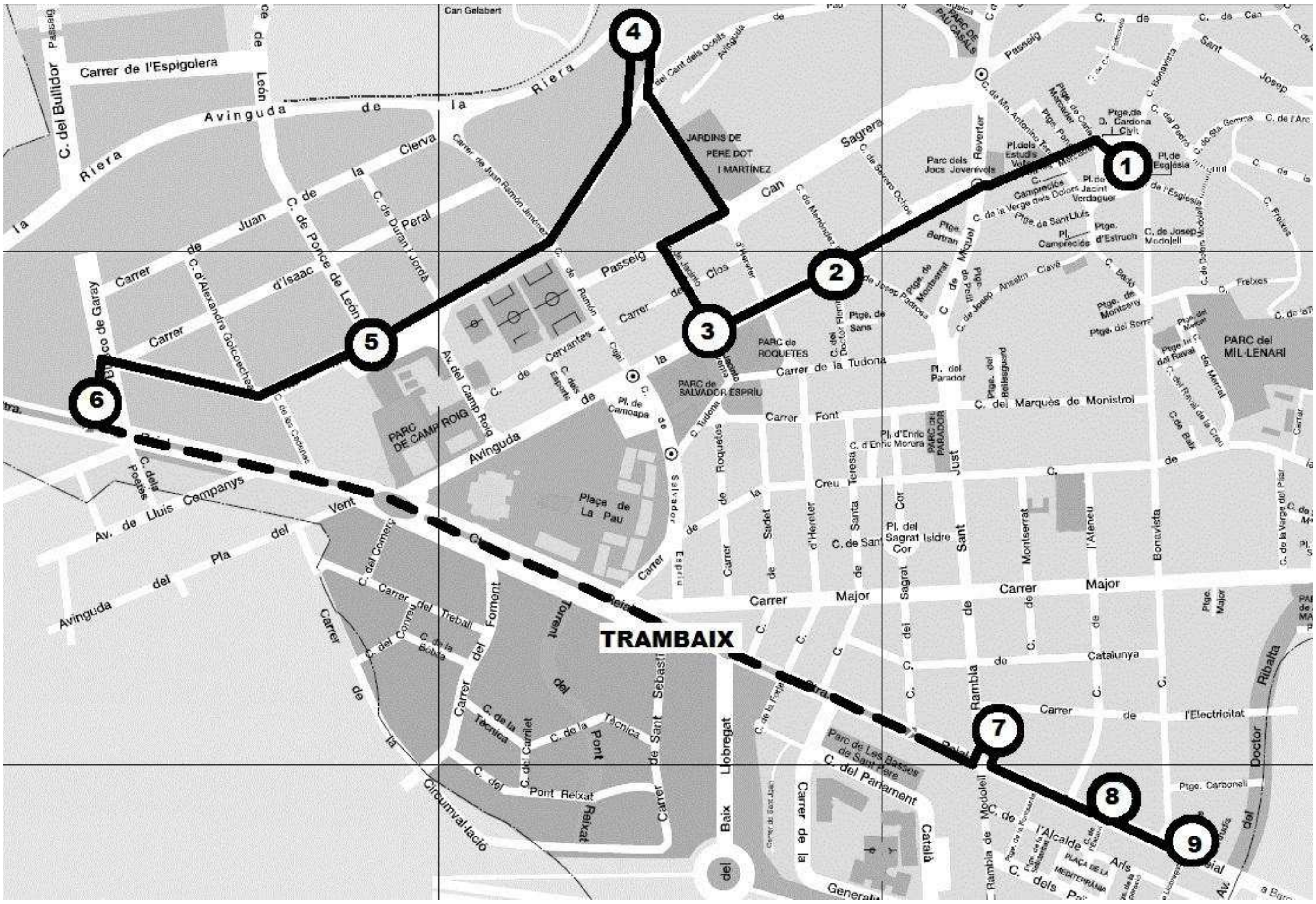
CENTRE D'ESTUDIS SANTJUSTENCS

Itinerari per Sant Just Desvern

per Juli Ochoa Gonzàlez

La Guerra del Frances a Sant Just Desvern

Itinerari urbà

ESTACIONS DEL RECORREGUT

1. Església
2. Can Vallgornera
3. Pla de can Roig
4. Mirador de can Gelabert
5. Mirador de Sant Pere Màrtir
6. Baixada de Sant Feliu
7. La Bateria
8. Raval de la Carretera
9. Hostal Nou

Nota: el recorregut és tot a peu, a excepció del tram entre les estacions 6 i 7, que es farà en tramvia.

Estació 1

L'Església

El 21/12/1808 va tenir lloc la batalla de Molins de Rei, en la que el general Gouvion Saint-Cyr va foragitar les forces rebels que assetjaven la ciutat de Barcelona, ocupada pels francesos i, com a conseqüència d'això s'encetà a començament de 1809 un periode de pau relativa en tota la seva rodalia.

És llavors quan com a màxima autoritat de Catalunya, moderà les arbitrarietats polítiques i fiscals del general Duhesme i els seus subalterns i afavorí el retorn d'emigrats a Barcelona, però alhora va suprimir el càrrec de capità general i imposà, tal com estava prescrit a la Constitució de Baiona, el jurament de fidelitat a Josep Bonaparte.

Aquest jurament l'havien de fer les autoritats del país que encara romanien en actiu. Com a autoritats cal entendre tots els funcionaris i càrrecs político-militars, cosa que també es va fer extensiva a les autoritats eclesiàstiques de tots els nivells.

Els juraments van començar el 9 d'abril de 1809 en una memorable sessió en què la gran majoria de les autoritats barcelonines es van negar a prestar-lo, éssent tots immediatament represaliats.
Quan al clergat li va tocar fer-ho, el seu comportament va ser més contemporitzador, éssent molts menys els que van mostrar una actitut rebel. D'entre ells cal assenyalar Alonso de Castilla, que es va negar rotundament a prestar el jurament exigit.
Com a consequència de la seva negativa, fou dut pres a la Ciutadella, en la que va romandre tancat un cert temps.

És de suposar, però, que la seva condemna no seria excessivament rigorosa i que no va estar pres molt temps, ja que en consultar per altres temes els llibres sagramentals de la nostra parròquia, he pogut veure anotacions seves fetes l'any 1812, la qual cosa ens vé a demostrar que en aquell moment ja estava en llibertat.

CRONOLOGIA DE LA GUERRA DEL FRANCÈS A CATALUNYA

1807

OCTUBRE

Tractat de Fontainebleau: Espanya i França acorden el pas de tropes franceses per conquerir Portugal.

1808

FEBRER

Tropes franceses comanades per Duhesme creuen la frontera per la Jonquera i arriben a Barcelona. Ocupació de la Ciutadella i de Montjuïc.

MARÇ

Ocupació del castell de Figueres. Carles IV abdica a Baiona en el seu fill Ferran VII

MAIG

Napoleó cedeix la corona espanyola al seu germà Josep I. Constitució de les juntes de Lleida, Tortosa i Tarragona.

JUNY

Crema del paper segellat a Manresa. Creació de les juntes d'Igualada, Vic i Girona. Primera i Segona Batalles del Bruc. Constitució a Lleida de la Junta Superior de Catalunya. Els francesos ataquen Girona.

JULIOL

Constitució de Baiona i primer govern de Josep I. Inici del bloqueig de Barcelona.

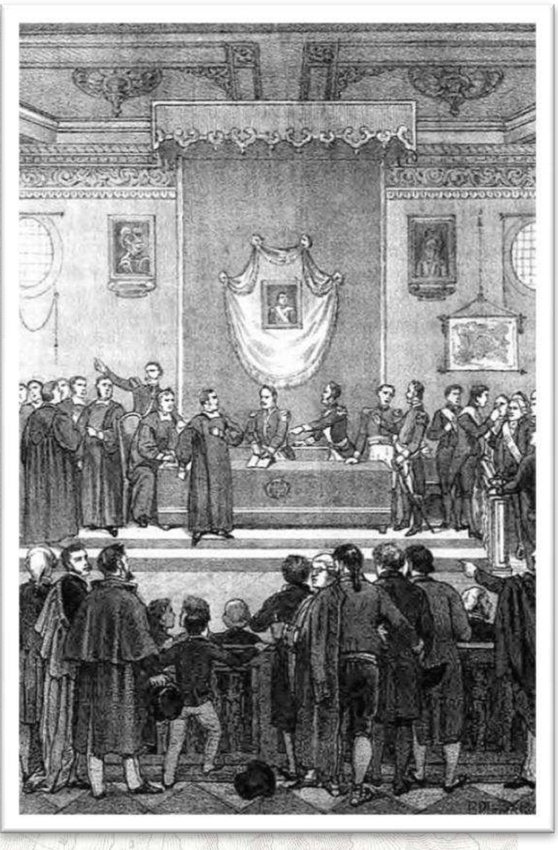
AGOST

Els francesos aixequen el setge de Girona.

SETEMBRE

Combats de Sant Boi i Sant Andreu del Palomar.

(segueix)

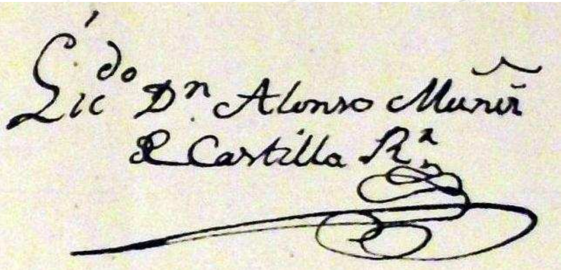
Jurament a Napoleó Bonaparte

Durant tot el temps que va durar la Guerra del Francès va ser rector d'aquesta parròquia Don Alonso de Castilla y Muñiz (des del 21/06/1778 a l'11/05/1825). Andalús, de Galaroza (Sevilla), era de familia aristocràtica, molt cult, i de fort caràcter.

↑ Sortida a la Ciutadella

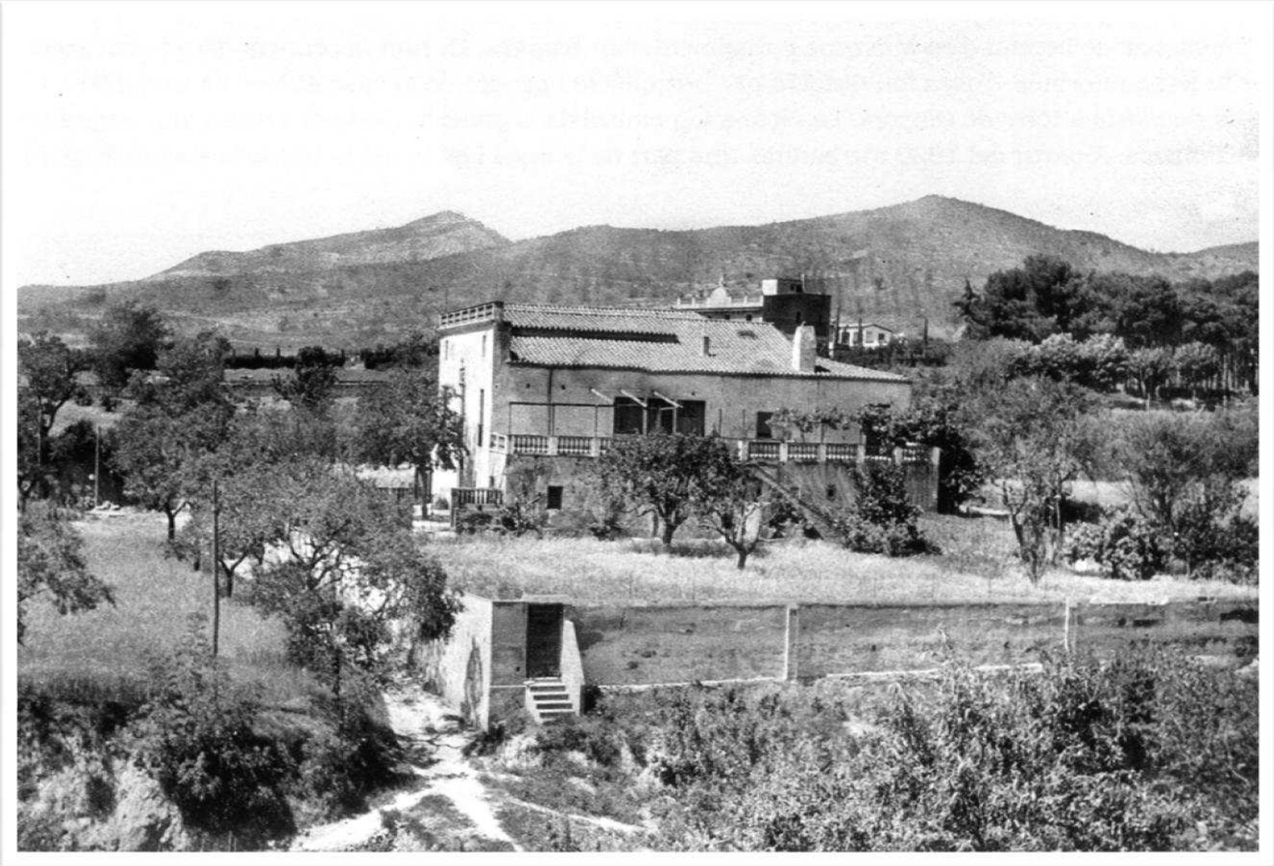
Signatura d'Alonso de Castilla ↓

Estació 2

Can Vallgornera

En aquest indret on ara podem veure els pisos “Fleming”, hi havia hagut abans la masia de Can Geroni.

Mn. Antonino Tenas, en la seva monografia de l’any 1947 sobre el nostre poble ens comenta que en temps de la Guerra del Francès, aquesta masia, que llavors era coneguda pel nom de Can Vallgornera, es trobava segrestada pels francesos, sense aclarir-nos els motius d’aquesta discriminació respecte de les altres masies santjustenques.

La causa és molt senzilla:

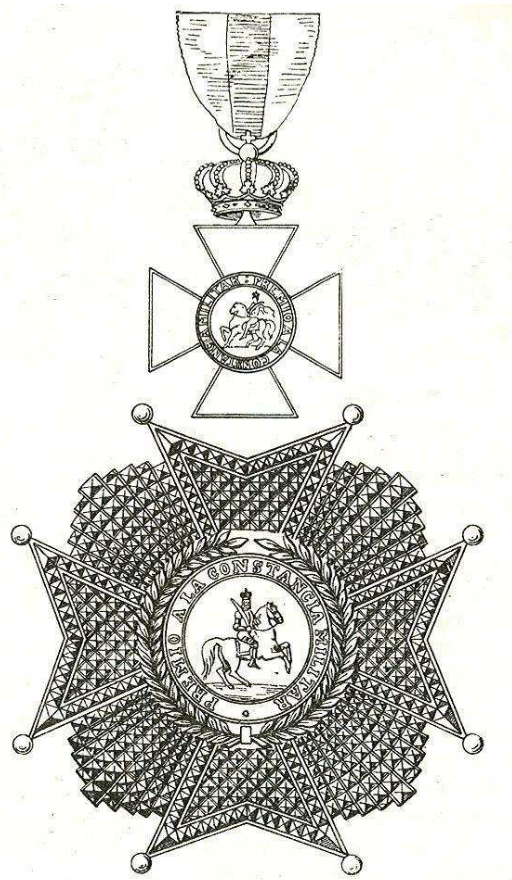
L’amo de la casa era el noble olotí Bonaventura Vallgornera d’Alentorn, qui va rebre aquesta casa de la seva mare Antònia d’Alentorn i Claresvalls, la qual l’havia heredat alhora del seu avi Lluis de Claresvalls i de Miquel, capità que havia estat de la 6ª. Companyia del 3r Batalló de la Coronela durant el tristement famós setge de Barcelona que va finir l’any 1714.

Quan va esclatar la guerra contra els francesos, Ventura Vallgornera tenia 43 anys, era tinent coronel d'infanteria, i estava destinat a Barcelona.
No disposat a col·laborar amb els ocupants, el 22/07/1808 i ajudat pel fuster de ribera Ramon Mas, es va escapar de Barcelona, juntament amb el capità Bonaventura Copons, i es va afegir a les files dels rebels que s'estaven organitzant arreu.

Tres mesos més tard, a l'octubre, el trobem a Manresa exercint el càrrec de governador polític i militar d'aquella ciutat i de tot el seu corregiment.

A finals de 1809 passa a fer-se càrrec del Govern Militar de Vic, així com de la Comandància de la Divisió del Montseny i de la presidència de la Junta Corregimental de Vic.

Ocupant tal càrrec va haver de patir l'atac dels francesos, que van ocupar Vic del 12 al 21 de gener de 1810, havent-se de refugiar ell i tota la Junta a Alpens.

Creu i placa de l'Orde de Sant Hermenegild, anàlogues a la concedida a Ventura Vallgornera.

El 02/02/1810, en ser reclamat pel nou capità general Enrique O'Donnell, deixa els seus càrrecs a Vic per tornar a ser governador polític i militar de Manresa.

L'any 1812, éssent encara governador de Manresa, ja consta que ha estat ascendit al grau de coronel.

En acabar la guerra Ferran VIIè el recompensa amb la Creu de Cavaller de l'Orde de Sant Hermenegild, i és destinat a Girona com a cap d'aquell Corregiment.

CRONOLOGIA DE LA GUERRA DEL FRANCÈS A CATALUNYA

1808 *Continuació*

OCTUBRE
Batalla de Sant Cugat. El general Joan Miquel Vives i Feliu, nou comandant del bloqueig de Barcelona.

NOVEMBRE
Entrada de Gouvion Saint-Cyr. Inici del setge de Roses. Conquesta de Sant Pere Màrtir. Fracàs del gran atac a Barcelona per les forces del general Vives.

DESEMBRE
Capitulació de Roses i victòries imperials a Cardedeu i Molins de Rei. Retirada dels espanyols a Tarragona.

1809

FEBRER
Nova victòria dels francesos a Valls.

MARÇ
Entrada triomfal de Saint Cyr a Barcelona.

MAIG
Frustrada conspiració de l'Ascensió a Barcelona.

JUNY
Execució dels caps de la conspiració. S'intensifica el setge de Girona.

JULIOL
Conquesta de Palamós pels francesos.

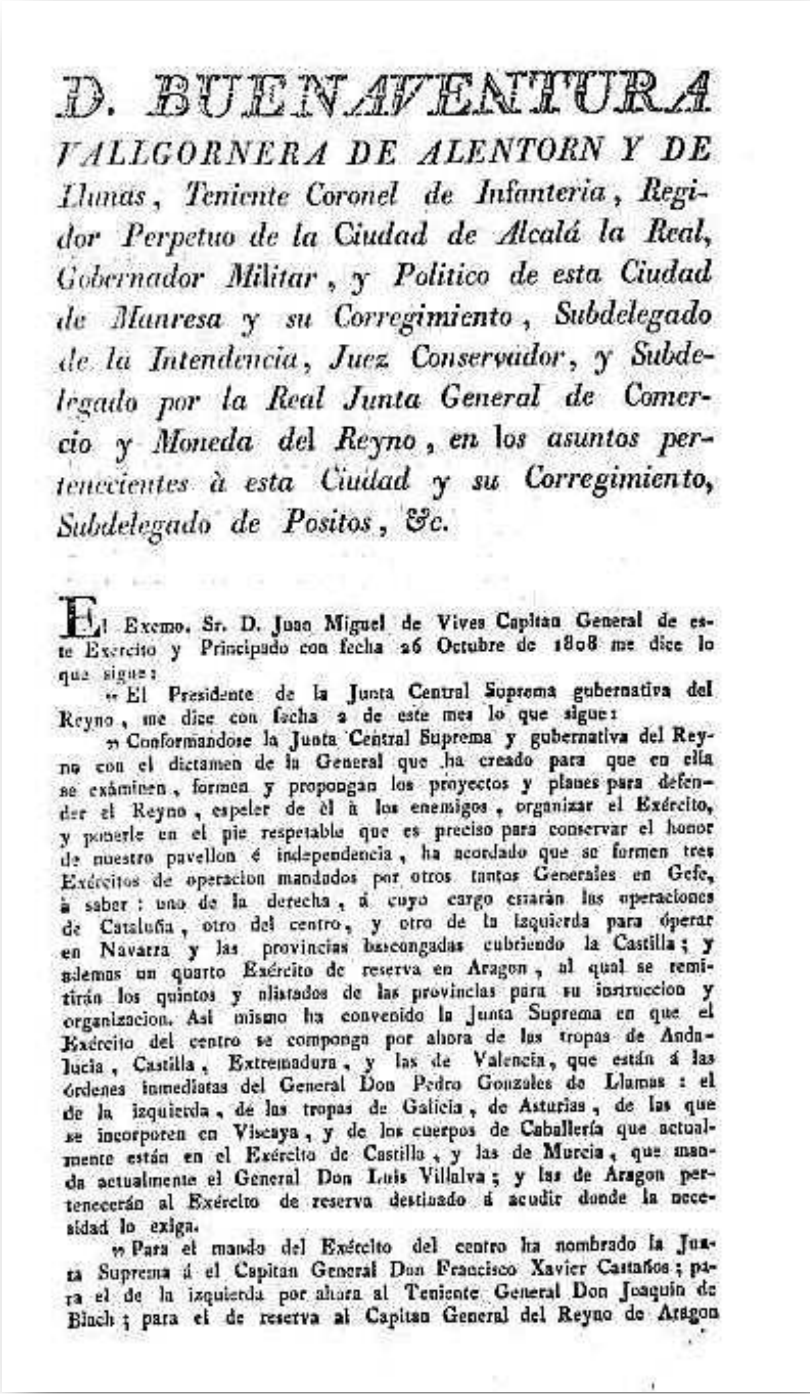
SETEMBRE
Frustrat intent de Blake per alliberar Girona del seu setge.

OCTUBRE
Saint-Cyr és rellevat pel mariscal Augereau.

DESEMBRE
Caiguda de Girona i mort d'Álvarez de Castro.

Ara s'entén el perquè els francesos havien segrestat aquesta masia: el seu amo era un dels seus enemics més destacats!

Acabada la guerra, en Bonaventura Vallgornera va poder recuperar altre cop la seva propietat de Sant Just, on, durant tot aquest temps, havia romàs el seu masover Josep Campanyà Amat.

D. BUENAVENTURA

VALLGORNERA DE ALENTORN Y DE Llunas, Teniente Coronel de Infanteria, Regidor Perpetuo de la Ciudad de Alcalá la Real, Gobernador Militar, y Politico de esta Ciudad de Manresa y su Corregimiento, Subdelegado de la Intendencia, Juez Conservador, y Subdelegado por la Real Junta General de Comercio y Moneda del Reyno, en los asuntos pertenecientes à esta Ciudad y su Corregimiento, Subdelegado de Positos, &c.

El Excmo. Sr. D. Juan Miguel de Vives Capitan General de este Exercito y Principado con fecha 26 Octubre de 1808 me dice lo que sigue:

"El Presidente de la Junta Central Suprema gubernativa del Reyno, me dice con fecha 2 de este mes lo que sigue:

"Conformandose la Junta Central Suprema y gubernativa del Reyno con el dictamen de la General que ha creado para que en ella se examinen, formen y propongan los proyectos y planes para defender el Reyno, espeler de èl à los enemigos, organizar el Exército, y ponerle en el pie respetable que es preciso para conservar el honor de nuestro pavellon é independencia, ha acordado que se formen tres Exércitos de operacion mandados por otros tantos Generales en Gefe, à saber: uno de la derecha, á cuyo cargo estarán las operaciones de Cataluña, otro del centro, y otro de la izquierda para ópetar en Navarra y las provincias bascongadas cubriendo la Castilla; y ademas un quarto Exército de reserva en Aragon, al qual se remitirán los quintos y alistados de las provincias para su instruccion y organizacion. Asi mismo ha convenido la Junta Suprema en que el Exército del centro se componga por ahora de las tropas de Andalucia, Castilla, Extremadura, y las de Valencia, que están á las órdenes inmediatas del General Don Pedro Gonzales de Llamas: el de la izquierda, de las tropas de Galicia, de Asturias, de las que se incorporen en Viscaya, y de los cuerpos de Caballería que actualmente están en el Exército de Castilla, y las de Murcia, que manda actualmente el General Don Luis Villalva; y las de Aragon pertenecerán al Exército de reserva destinado á acudir donde la necesidad lo exiga.

"Para el mando del Exército del centro ha nombrado la Junta Suprema á el Capitan General Don Francisco Xavier Castaños; para el de la izquierda por ahora al Teniente General Don Joaquin de Blach; para el de reserva al Capitan General del Reyno de Aragon

Primera pàgina d'una proclama feta per Ventura Vallgornera

Estació 3

Pla de can Roig

Molts recordareu que en aquest indret hi havia hagut la bòbila dels Doménech. Aquesta bòbila la van fer on abans aquesta família havia tingut el tros, al Camp Roig, al costat del camí que anava des de la parròquia fins a Sant Joan, i que creuava poc més avall la carretera construïda feia poc, en el punt conegut com “Els Quatre Camins”.

En una data no precisada (però que probablement correspondria al setembre de 1812, en què van tenir lloc els coneguts combats de la carretera), en Miquel Doménech i Comas, fill de Baldiri Doménech i Armengol i Victòria Comas Lligadas, vidu d’Eulària Julià i casat en segones núpcies amb Marianna Vilapuda Vilar, anava, camí avall, cap a l’hort.

Gairebé a l’entrada es va trobar un soldat francés que pujava, fugint de la carretera.

En veure’s, tots dos es van enfrontar a vida o mort. L’un amb el seu armament, i l’altre amb el que duia, possiblement el magalló d’eixarcolar.

La fortuna va somriure en Miquel, i el pobre francés va acabar servint d’adob per les plantes que es conreaven en aquell hort.

Aspecte que oferia aquest indret un segle després de l’encontre

Estació 4
Can Gelabert de la Riera

Durant el Bloqueig de Barcelona (setembre/desembre de 1808) va ser emprada com a quarter general pel bàndol rebel.

Ens ho confirmen els diversos comunicats emesos des d'aquesta casa en el decurs d'aquell bloqueig (com, per exemple, el que segueix: emès pel comte de Caldagués el 24/09/1808 sobre el llamp que va destruïr el fortí de St. Pere Màrtir i que reprodueix la Gazeta de Madrid del 14/10/1808):

Se han recibido dos partes, el uno del mariscal de campo conde de Caldagués, y el otro del coronel D. Francisco Milans, que son los siguientes:

,,Excmo. Sr. En oficio que ayer remití á V. E. por la posta le noticiaba que los enemigos se fortificaban mas en S. Pedro Mártir: en efecto hasta con la lluvia prosiguen trabajando: pruebas de lo que les impuso el solo falso ataque que se les hizo; pero no han podido libertarse del gran susto y desgracias que habrán tenido esta noche, en que Dios les ha enviado un rayo, que segun aviso que acabo de recibir, les ha entrado en la misma ermita, y sin duda ha incendiado alguna cantidad de pólvora, y volado el tejado de ella, segun lo que advierto yo mismo con el anteojo: estos mismos avisos me anuncian que han tenido los enemigos varios hombres muertos y heridos.

,,Dios guarde á V. E. muchos años. Quartel general de casa de Gelabert 24 de setiembre de 1808. = Excmo. Sr. = El conde de Caldagués. = Excmo. Sr. marques de Palacio."

Retall de la "Gazeta" que esmenta el quarter general que en aquell temps es va establir a Can Gelabert.

CRONOLOGIA DE LA GUERRA DEL FRANCÈS A CATALUNYA

1810

GENER

O'Donnell és nomenant Capità General de Catalunya.

FEBRER

Batalla de Vic i setge d'Hostalric.

ABRIL

Comença el setge de Lleida. Batalla de Margalef.

MAIG

Presa del castell d'Hostalric pels napoleònics. Capitulació de Lleida."

SETEMBRE

Obertura de les Corts de Cádiz.

DESEMBRE

Comença el setge de Tortosa.

1811

GENER

Capitulació de Tortosa.

MARÇ

Crema de Manresa pel Mariscal Macdonald.

MAIG

Inici del setge de Tarragona. La Junta s'instal·la a Montserrat.

JUNY

Sagnant conquesta de Tarragona per les forces de Suchet.

JULIOL

Lacy reorganitza el Primer exèrcit de Catalunya. Conquesta de Montserrat per Suchet.

OCTUBRE

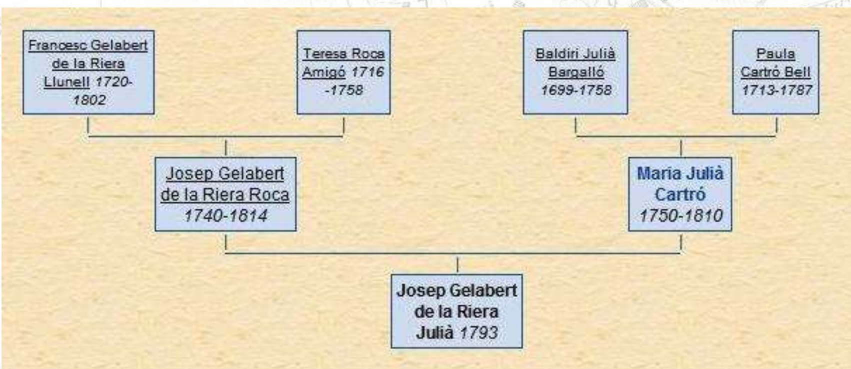
El baró d'Eroles recupera Cervera i Bellpuig.

Maria Julià i Cartró, mestressa de Can Gelabert de la Riera

04/01/1810: Maria Julià i Cartró va morir "d'un tret d'escopeta que li tirà un soldat francès, al mateix temps que estava repartint pa a sos companys".

Era la mestressa de la casa. Es va casar el 13/02/1770 amb Josep Gelabert i Roca (hereu de Can Gelabert de la Riera) fill del santjustenc Francesc Gelabert i Llunell i de la molinenca Teresa Roca Amigó.

La Maria havia nascut l'any 1750 a Sant Boi de Llobregat, filla del santboià Baldiri Julià i Bargalló (hereu de Can Julià de la Muntanya) i de la seva segona esposa, Paula Cartró i Bell, de Santa Coloma de Cervelló, la qual, en enviudar, es va casar amb Francesc Gelabert i Llunell, que ja era el seu consogre.

Fragment de l'arbre genealògic dels Gelabert de la Riera on s'esmenta la infortunada Maria Julià.

Estació 5

Mirador de Sant Pere Màrtir

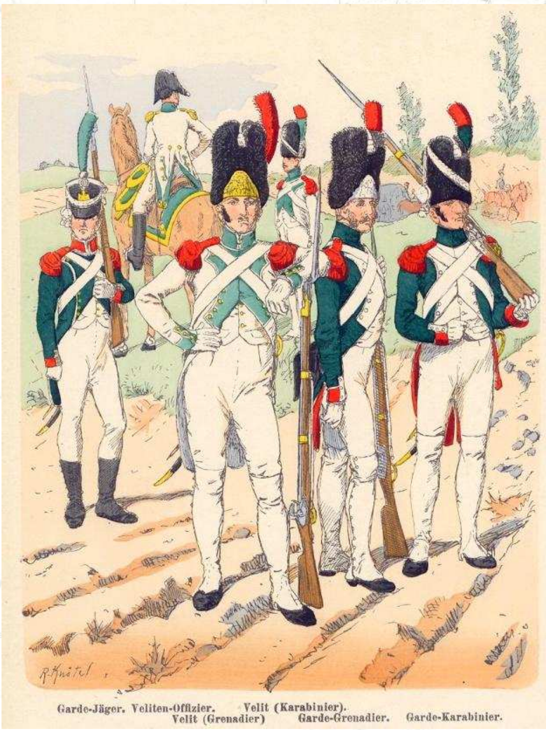
Entre el 7 i el 8 de juny de 1808, els patriotes que havien perseguit la columna Schwartz des del Bruc, i que ara dominaven fins la riba dreta del riu, ocupen Sant Pere Màrtir, juntament amb altres altures per tal de controlar els imperials acampats als voltants de Sant Feliu.

L'11 de juny, el general Giuseppe Lechi, amb tropes sortides de Barcelona foragita els rebels de tota la zona. Formant part d'aquestes tropes, el major d'Acquino, amb el batalló napolità, puja des de Sarrià pel camí de Santa Eulària i s'apodera de Sant Pere Màrtir, defensat per una cinquantena de paisans.

Un cop conquerit el cim, en vista de que és una posició força estratègica com a punt d'observació dels moviments de l'enemic pels voltants de Barcelona, emplacen una bateria de canons i deixen una guarnició permanent de soldats napolitans.

Aquests soldats napolitans seran el malson de la rodalia, especilment de Vallvidrera, localitat que ténen a l'abast, allà mateix i pràcticament a peu pla.

El dia 26 de juny es va fer una temptativa d'assalt per tal de reconquerir-lo per part de 1.200 miquelets, però aquesta temptativa va fracassar perquè van arribar, des de Barcelona uns 3.000 soldats imperials de reforç.

Soldats napolitans de l'exèrcit imperial

CRONOLOGIA DE LA GUERRA DEL FRANCÈS A CATALUNYA

1812

GENER
Combat a Sant Feliu de Codines. Decret de Napoleó dividint Catalunya en quatre departaments a l'estil francès.
FEBRER
Catalunya és annexionada a l'imperi napoleónic.
MARÇ
Aprovació de la Constitució de Cadis (La "Pepa").
ABRIL
Enfrontaments a Móra d'Ebre i Ridaura.
JUNY
Victòria de Josep Manso a Martorell.
AGOST
Josep Manso aniquila un destacament de tropes imperials a la baixada de Sant Feliu.
SETEMBRE
Wellington és nomenat cap dels exèrcits espanyols.
OCTUBRE
Saqueig i incendi de Montserrat pels francesos.
NOVEMBRE
Darrera sessió de la Junta Superior de Catalunya.

Interior del fortí de Sant Pere Màrtir en ruïnes.

En aquest atac hi va haver una víctima mortal oriünda del nostre poble, el santjustenc Pere Cortès Revella, resident a Vallvidrera des del seu casament amb Maria Rosa Comellas, de Vallvidrera, filla de Climent i Rosaura.

També es va cremar en el mateix atac la casa de Vallvidrera coneguda com a "Casa Rosaura" o "de l'Avi", l'amo de la qual era llavors Josep Cortès Revella, germà de l'anterior, casat amb la també santjustenca Maria Campreciós.

A finals de juliol arriben tropes procedents de Mallorca sota el comanament del marquès de Palacio, que es dirigeixen al Llobregat on s'uneixen als paisans sublevats i inicien el bloqueig de Barcelona, ocupada pels francesos, els quals reforcen les seves posicions defensives amb els soldats que han tornat del fallit primer setge de Girona.

Des d'aquell moment són diversos els atacs que es fan per tal de conquerir el cim, defensat per 95 soldats del 5è regiment d'infanteria de línia italià sota les ordres del capità Bianchelli.

Els assetjants han establert el seu quarter general a Can Gelabert, i la major part d'aquests atacs és feta des dels vessants de Sant Just, per tal d'evitar ser vistos des de Barcelona.

El que no han pogut fer els homes ho fa la natura: La nit del 23 al 24 de setembre, cau un llamp sobre l'ermita, incendiant el polvorí, que explota i fa caure la teulada sobre els ocupants, causant-los nombroses baixes (47 morts i 12 ferits segons els espanyols o 11 morts i 30 ferits segons els italians). Aquests morts van ser enterrats per pagesos d'Esplugues fets pujar allà dalt per a tal fi.

Bianchelli, possiblement mort o ferit, és substituït pel també capità Derla, que és masó.

Els dies 5 i 9 d'octubre es produeixen nous atacs contra St. Pere Màrtir, essent aquest darrer rebutjat amb l'ajuda d'una columna comanada pel general Joseph Chabran, que va haver de sortir de Barcelona.

Arriben noves forces al camp dels assetjants i el marquès de Palacio és rellevat pel general Joan Miquel de Vives i Feliu, que s'haurà d'encarregar de l'assalt definitiu a Barcelona. Vives, prudentment, trasllada el quarter general primer a Vilafranca i després a Martorell.

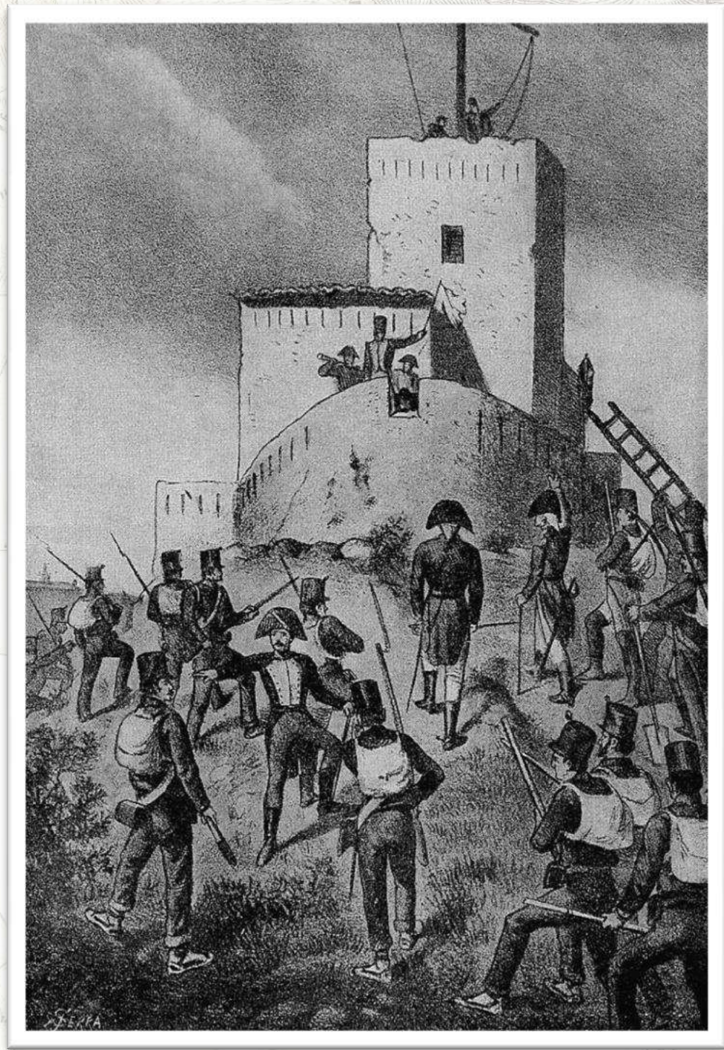
Temorosos de perdre Barcelona, els imperials fan entrar a Catalunya un poderós exèrcit sota les ordres del general Gouvion Saint-Cyr.

El 8 de novembre tenen lloc els primers combats de l'assalt a Barcelona.

Mentrestant continuen els atacs a Sant Pere Màrtir, i en un d'ells és capturat (o bé es passa a l'enemic) el sots-tinent Pelli juntament amb alguns soldats.

El 27 de novembre de 1808, amb la complicitat del traïdor Pelli, que els ajuda a burlar la guàrdia de Sant Pere Màrtir, té lloc la rendició de la seva guarnició (1 oficial i 104 soldats, més 5 canons i munició diversa) a les tropes espanyoles. La capitulació la signen el capità Derla i l'edecà del general Vives, Joan Desvalls.

L'assalt de Vives a Barcelona va fracassar. L'arribada de les tropes de Gouvion Saint-Cyr i les desfetes consecutives de Llinàs/Cardedeu (16/12/1808) Molins de Rei (21/12/1808) i Valls/Pont de Goi (25/02/1809) van allunyar durant molt temps el front de batalla del nostre poble.

Tot el que llavors es va perdre, es trigaria més de cinc anys a poder-lo recuperar.
Sant Pere Màrtir va tornar a poder dels francesos i així va seguir fins al final de la guerra.

Les vicissituds de la imatge

Una de les primers coses que van fer els napolitans en instal·lar-se a l'ermita fou arranjar-la com a caserna i desfer-se'n de tots aquells objectes que no els hi feien servei per l'expeditiu procediment de llençar-los muntanya avall.

La imatge de Sant Pere Màrtir

Josep Fatjó i Mèlic, fill de Josep Fatjó i Campreciós i de Francesca Mèlic i Casas, era l'hereu de la masia de Can Fatjó. Estava casat des de feia disset anys amb Maria Castelló Martí, i la seva pubilla, Marina, ja començava a festejar amb Josep Campanyà Amat, masover de Can Vallgornera, amb qui es casaria l'any 1812.

En Josep Fatjó, havent tingut coneixement de que una de les coses llençades pels soldats imperials era la imatge de Sant Pere Màrtir, es proposà de rescatar-la i conservar-la a casa seva, i així ho va fer, posant-la al seu menjador.

Ara bé, la gent ho va saber i va començar a acudir a casa seva com abans ho havia fet a l'ermita de la muntanya. En vista d'això, en Josep Fatjó i la seva muller van acabar organitzant un servei de menjars i begudes per als qui venien. A poc a poc, la religiositat inicial dels visitants va anar disminuint i va acabar donant lloc a que es produïssin alguns excessos i situacions poc edificants.

Com que el negoci rendia, Josep Fatjó va demanar autorització al bisbe de Barcelona, Pau de Sitjar per tal que la imatge romangués definitivament a Can Fatjó.

El rector Don Alonso de Castilla, persona de moralitat molt estricta, no estava d'acord amb les intencions d'en Fatjó i emeté, a finals de 1812, un informe negatiu que va fer arribar també al bisbe de Barcelona.

El bisbe, fent-li cas, va manar immediatament que aquella imatge deixés Can Fatjó i fos duta a un altre lloc on pugués rebre un tracte més decorós.

Acabada la guerra, la imatge fou lliurada als Pares Dominics de Santa Catarina. Abans de la revolució del 1936, la posseïa el Baró de Güell en la "torre del Lleó" de Pedralbes, que havia estat propietat dels PP. Dominics.

A partir d'aquest moment es perd el seu rastre. Tot fa suposar que aquella imatge acabaria essent destruïda per alguna colla d'incontrolats anticlericals al començament de la darrera Guerra Civil.

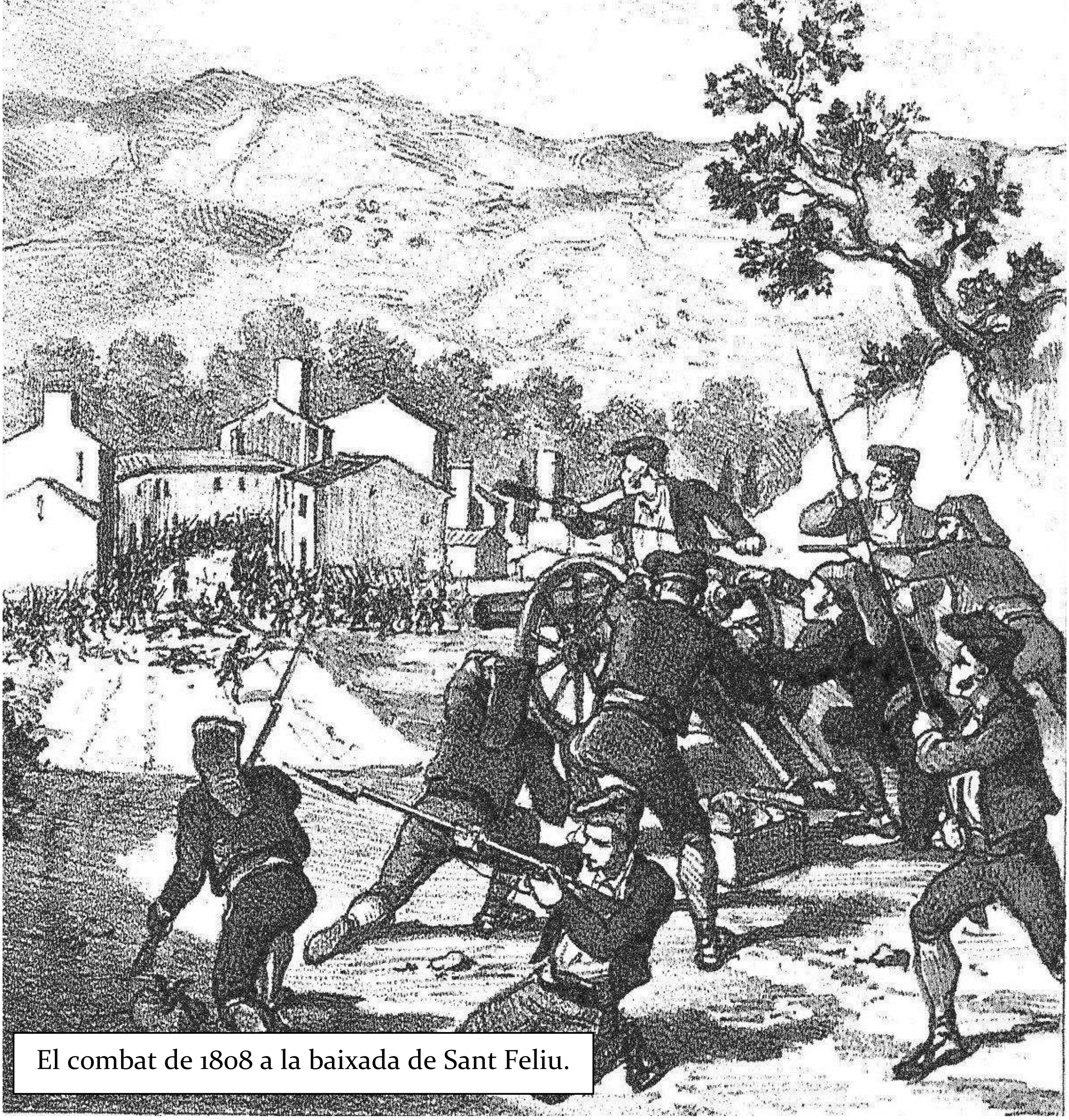
Aspecte original de la masia de Can Fatjó, abans de ser reedificada.

Estació 6

Baixada de Sant Feliu

Quan tornaven els imperials derrotats per segona vegada del Bruc, les forces en retirada del general Joseph Chabran foren fustigades, igual que havia passat la primera vegada, en diverses localitats. Sant Just va ser un d'aquests pobles que els van plantar cara, i el 15 de juny de 1808 un grup de sometents, equipats amb un canó, es va situar en aquest mateix indret on ara ens trobem, disparant als soldats imperials que, tot sortint de Sant Feliu, on s'havien reagrupat, començaven a avançar per aquest tros de carretera cap a Sant Just, camí de Barcelona.

Val a dir, però, que aquest enfrontament no va passar de ser una breu escaramussa, i el seu efecte tant sols va consistir en desmoralitzar, encara més, aquells esmaperduts soldats en retirada.

El combat de 1808 a la baixada de Sant Feliu.

A començaments d'agost de 1812, Luis Lacy, general en cap de les forces que combatien a Catalunya, va prometre a Josep Manso d'incrementar el seu Batalló de Caçadors de Catalunya fins a formar un regiment i d'ascendir-lo a coronel per tal que el comanés.

Com a agraiment, en Manso es va marcar el detall fatxenda de prometre capturar i enviar-li 300 presoners en pocs dies.

La seva intenció era atacar la guarnició que estava destacada en el pont de Molins de Rei, aprofitant els regulars relleus d'aquella tropa.

I és així com el 7 d'agost de 1812 al migdia va sortir d'Esparreguera amb una força de 400 homes, fent una gran marrada per tal de despistar possibles observadors.

Després d'una marxa de 16 hores en la que va passar per la Beguda, Masquefa, Monistrol d'Anoia, Sant Sadurní, el coll de l'Ordal, Vallirana, Torrelles i Santa Coloma de Cervelló, va creuar el riu pel gual de Sant Joan Despí i es va situar a trenc d'alba a la baixada de Sant Feliu, on va fer amagar una part de les seves forces darrera de la tàpia de la Torreblanca, una altra en el torrent del Pont Reixat, llavors conegut com a torrent del pont de Madorell, i la resta, una mica més avall de la Creu d'en Muntaner, per on havien vingut.

Al poc d'haver arribat, van poder veure com venia de Barcelona la tropa de refresc que anava a rellevar els que estaven al pont.

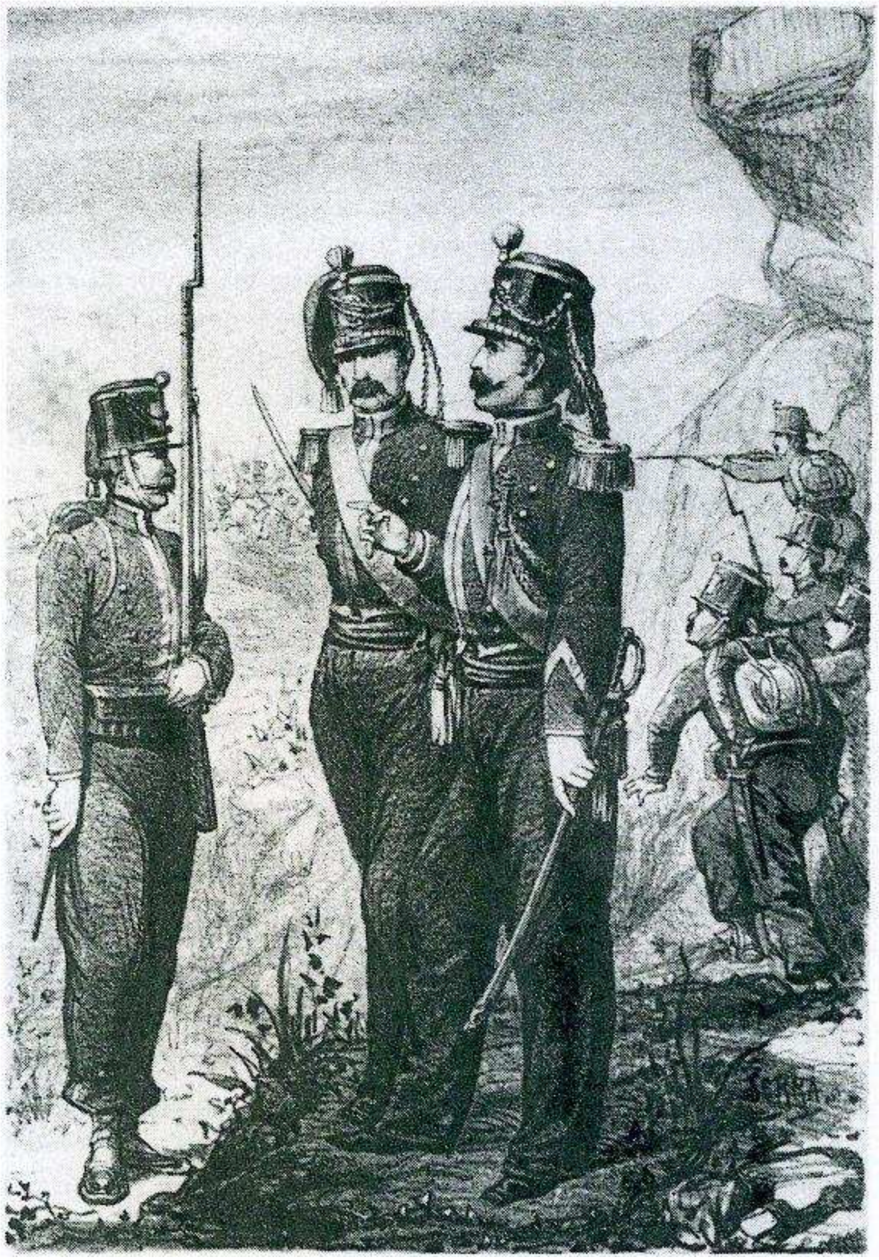
Els homes d'en Manso, amagats, els van deixar passar, ja que l'objectiu que s'havien prefixat era atacar la força sortint.

La guarnició rellevada, formada tota ella per soldats alemanys, va sortir de Molins de Rei a 2/4 de 9. Els caçadors d'en Manso que estaven amagats al Pont Reixat van sortir a la carretera, barrant el pas.

El destacament de Sant Pere Màrtir, en veure-ho, va començar a fer senyals a Montjuïc i a l'Hospitalet, on havia una brigada d'imperials, que no va veure, o no va fer cas d'aquells senyals.

Mentrestant, la tropa provinent de Molins arriba a aquest indret i veu l'enemic que els espera dalt de la pujada. Mentre reacciona i es prepara per la lluita, surten els que els esperaven darrera de la tàpia i els agafen entre dos focs.

Els Caçadors de Catalunya, les forces de Josep Manso

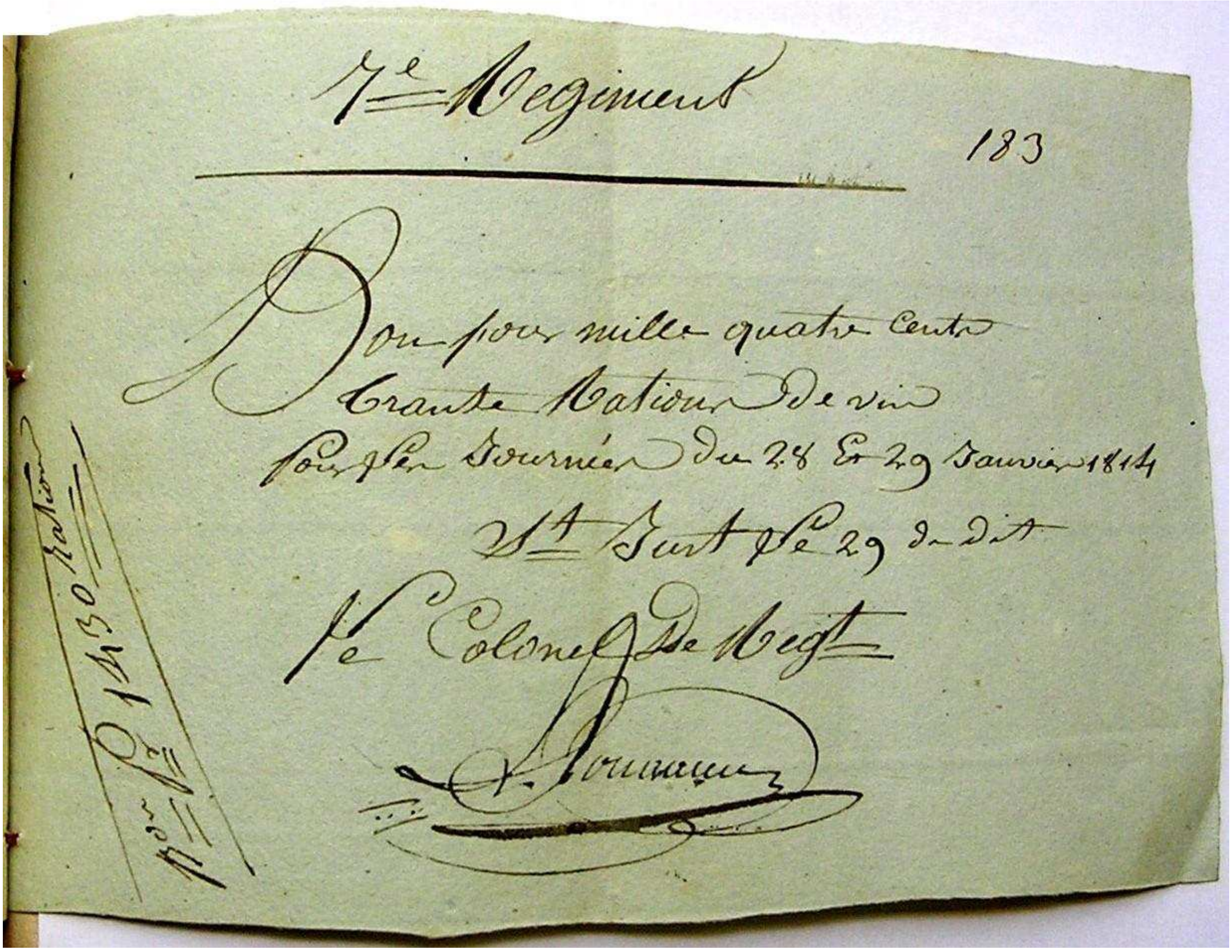
Essent impossible el combat en tal situació, els imperials opten per la fugida pel camí que duu a la Creu d'en Muntaner, i és llavors quan surt el tercer grup que els esperava i es produeix un combat sagnant en el que els alemanys són pràcticament aniquilats.

Les baixes sofertes en aquest combat pels Caçadors de Catalunya van ser 5 morts i 7 ferits. En el camp de batalla van quedar uns 200 soldats imperials morts, entre ells el capità i demés oficials. Les forces d'en Manso es van apoderar de 160 fusells, 40 sabres i una càrrega d'impedimenta. Els enemics supervivents, 105 homes, foren duts, presoners, fins a Vilanova, on van ser embarcats cap a Cabrera.

En recompensa per aquest èxit, Josep Manso fou promogut el 15 d'agost al grau de coronel, tenint al seu càrrec el regiment que Lacy li havia promès i la quarta secció de l'exèrcit del Principat.

En vista de l'exit obtingut en aquesta operació, el 23 d'aquell mateix mes tornava a fer una altra acció anàloga a la que hem descrit. Aquest cop va atacar la guàrdia entrant, i ho va fer entre Sant Feliu i Molins de Rei, aconseguint novament una victòria com la que acabem de descriure.

La Bateria

7e Regiment 183

Bon pour mille quatre cent
trente rations de vin
pour les journées du 28 et 29 janvier 1814
St Just le 29 dudit
Le Colonel du Regt

Bon pr 1430 rations

Subministrament de vi als soldats francesos

El juny de 1813 marca la davallada del poder francès: el 14 desembarquen els anglo-espanyols al coll de Balaguer i amenacen Catalunya. També, la batalla de Vitòria propiciarà que Josep I Bonaparte renuncïi i abandoni, i amb ell el mariscal Soult també abandoni Espanya per Navarra.

El mariscal Louis-Gabriel Suchet, mai derrotat, té por de quedar encerclat a València i comença a recular, tot deixant guarnicions a Sagunt, Peníscola, Segorb i Morella. El 27 de juliol uneix les seves forces a les que el general Charles Decaen tenia al Principat. Pel novembre Decaen i Maurice Mathieu, juntament amb una part important de les tropes (entre ells els 2.000 italians del general Severoli i 2.400 soldats alemanys prèviament desarmats) que tenien són destinats a altres llocs d'Europa i en Suchet queda com a comandant únic.

L'exércit anglo-espanyol comanat per lord William Bentinck s'acosta cada cop més, i Suchet, instal·lat a Molins de Rei, contraataca el 12 de setembre i venç els aliats a la batalla del coll d'Ordal.

CRONOLOGIA DE LA GUERRA DEL FRANCÈS A CATALUNYA

1813

MARÇ
Josep I abandona definitivament Madrid.
ABRIL
Breu conquesta de Mataró per Josep Manso.
MAIG
Acció de Copons a la Seu d'Urgell i la Bisbal del Penedès.
JUNY
Desembarcament de l'exèrcit anglo-sicilià a Salou.
JULIOL
Victòries de Copons i Eroles a les rodalies de Vic.
L'exèrcit de Suchet deixa València i passa a Catalunya.
SETEMBRE
Acció de Manso a Pallejà.
Batalla del Coll d'Ordal.
OCTUBRE
Victòria de Manso a Sant Feliu de Codines i de Llauder a Sant Privat d'en Bas.
DESEMBRE
Tractat de Valençay. Ferran VII torna a Espanya.

És llavors quan es comencen a concentrar tropes i fortificar aquests encontorns. D'aquests moments hi ha constància de l'estada a Sant Just de:

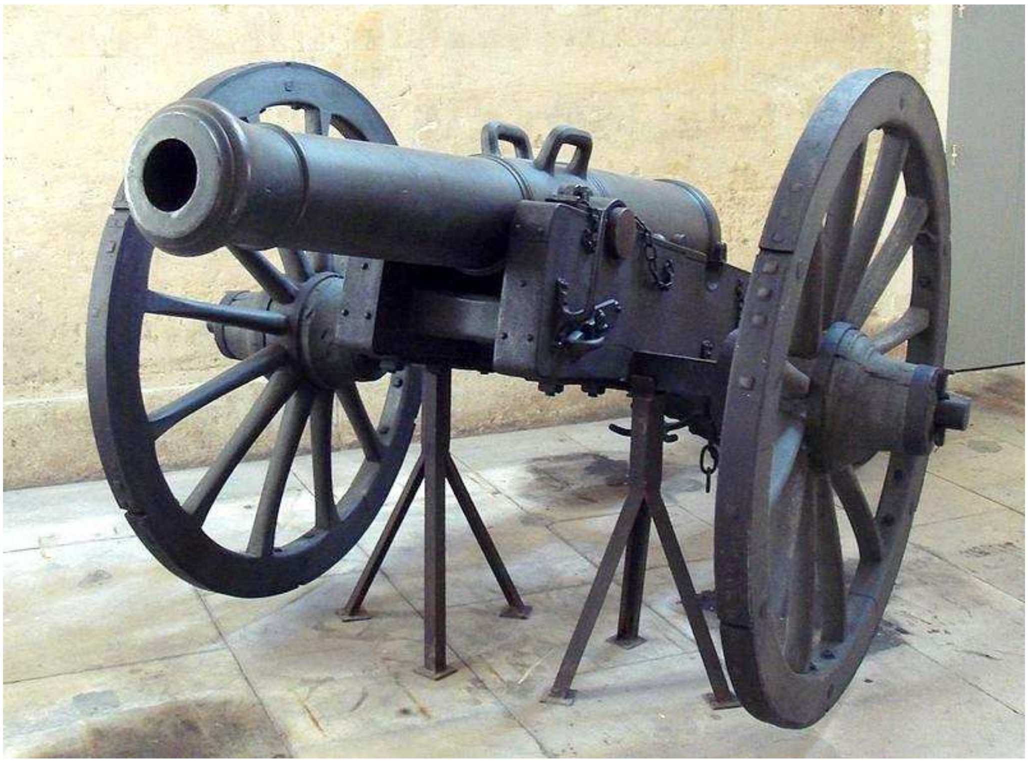
- del 12 al 15 de gener de 1814: 116è cos d'infanteria de línia que comanava el general Claude Pannetier (1.522 homes).

- del 21 al 30 de gener del 7è cos d'infanteria de línia, també de l'exèrcit d'Aragó, comanat pel general Jean Mesclop (821 homes).

- del 30 de gener al 2 de Febrer del 60è cos d'infanteria de línia de l'exèrcit de Catalunya que comanava el general Frederic-Auguste Beurmann sota les ordres del general Jean-Maximilien Lamarque (2.038 homes).

També és quan s'instal·la a l'indret on ara ens trobem, i que serà conegut des de llavors com "La Bateria" una bateria de canons Gribeauval de 12 polzades, per tal de batre les dues baixades de la carretera reial fins a Sant Feliu, per les quals podia arribar l'enemic.

D'aquesta bateria de canons s'havien conservat a Can Modolell alguns projectils, els quals es troben actualment en parador desconegut. En una conversa telefònica mantinguda el febrer de 2006 amb el Sr. Joan Maria Puiggròs Modolell em va confirmar que ell encara les havia pogut veure a les golfes de Can Modolell durant els anys 1953-54.

Canó Gribeauval 12", anàleg als que foren instal·lats a Sant Just

Estació 8 i 9

Raval de la Carretera i Hostal Nou

El Raval de la Carretera, a l'estar situat en la meitat del camí entre Barcelona i l'estratègic pont de Molins de Rei, fou escenari constant d'escaramusses i combats de totes les magnituts.

D'entre tots ells, farem esment d'uns quants exemples:

A la tornada de la batalla del Bruc, les forces de la derrotada columna de Schwartz, un cop recuperat l'alè a Sant Feliu, així com les que van sortir de Barcelona a reforçar-les, van fer sentir la seva violència a Sant Just:

El dia 9 de juny de 1808 va morir un home "*repentinament de una desgràcia al temps de retirar-se a Barcelona*". La víctima es deia Josep Castells i Càlix, tenia cap al voltant dels 70 anys, i era persona prou coneguda en el poble. Havia estat regidor durant els periodes 1787-1788 i 1800-1801. Estava casat amb Madrona Campreciós Roses, vídua de Gabriel Modolell i Carbonell.

L'endemà, 10 de juny, es produï la mort a Sant Just d'Andreu Canut i Faura, natural de la veïna població d'Esplugues de Llobregat *"assassinat pels francesos"*. Andreu Canut era fill de Miquel Canut i Maria Faura, tenia llavors 30 anys i estava casat amb Maria Pujol, també espluguina.

En plè domini dels imperials, la guerrilla també arribava a combatre a Sant Just:
Comunicat del 4 de setembre de 1809 d'Agustí Arnauda (2n comandant de la divisió del Llobregat i Penedès) a Joaquim Blake (general en cap de l'exèrcit de Catalunya) referent a un combat iniciat entre Pallejà i Molins de Rei el 21 d'agost de 1809:

"...habiendo empezado la acción al romper el día, fue tanto lo que impuso á los enemigos este inesperado ataque, que abandonaron todas sus posiciones sin resistencia y se dieron a la mas vergonzosa fuga con tal desorden, que siendo perseguidos en su retirada por una columna de tropas y somatenes hasta el pueblo del Garrofé, no se cuidaron de otra defensa que de la fuga."

CRONOLOGIA DE LA GUERRA DEL FRANCÈS A CATALUNYA

1814

GENER

L'exèrcit de Suchet acantonat a Sant Just i rodalies. Represa a Madrid de les Corts. Els angloespa-nyols ataquen a la línia del Llobregat les forces de Suchet, que es retira a Girona. Habert, darrer cap francès de Barcelona.

FEBRER

Suchet es retira de Girona. Els francesos evacuen Lleida i Montsó.

MARÇ

Rendició de les tropes de Lamarque a Martorell. Entrada de Ferran VII a Girona.

ABRIL

Batalla de Sant Gervasi: la darrera de la guerra a Catalunya.

Manifest absolutista dit "dels Perses".

MAIG

El rei es nega a respectar la Constitució de Càdis. Dissolució de les Corts. Aldarulls a Madrid. Ferran VII arriba a la capital. Les forces d'Habert marxen de Barcelona.

JUNY

Els darrers soldats francesos abandonen Hostalric i Figueres.

Mentre el general Duhesme i una part considerable dels imperials de Barcelona estaven ocupats en el primer setge de Girona, el general Giuseppe Lechi, angoixat per estar tancat a Barcelona amb una escassa guarnició i assetjat pels sometents, escrivia el 20 de juliol de 1808:

"Mis descubiertas por la parte de San Feliu, han sido rechazadas hasta á Sans por los Bandidos, que tienen mucha fuerza sobre el Llobregat; tienen caballería, y mucha artillería."

El 26 de novembre de 1808, durant l'assalt a Barcelona per part de les forces del general Vives, la segona i tercera divisions van combatre a Sant Just, foragitant els imperials que el defensaven.

La segona divisió, manada pel mariscal de camp comte de Caldagués, ho va fer per la carretera reial fins arribar a Can Rosàs (l'actual Can Vidalet), on els imperials s'havien fortificat.

La tercera, sota les ordres del coronel suís Lluís de Wimpffen, va remuntar la riera fins al poble, i des d'allà, pel Raval i l'antic Camí Ral va anar a reunir-se amb la segona. Junts van derrotar l'enemic i la seva avanguarda els va persegiuir fins més enllà de Sants.

El general Duhesme

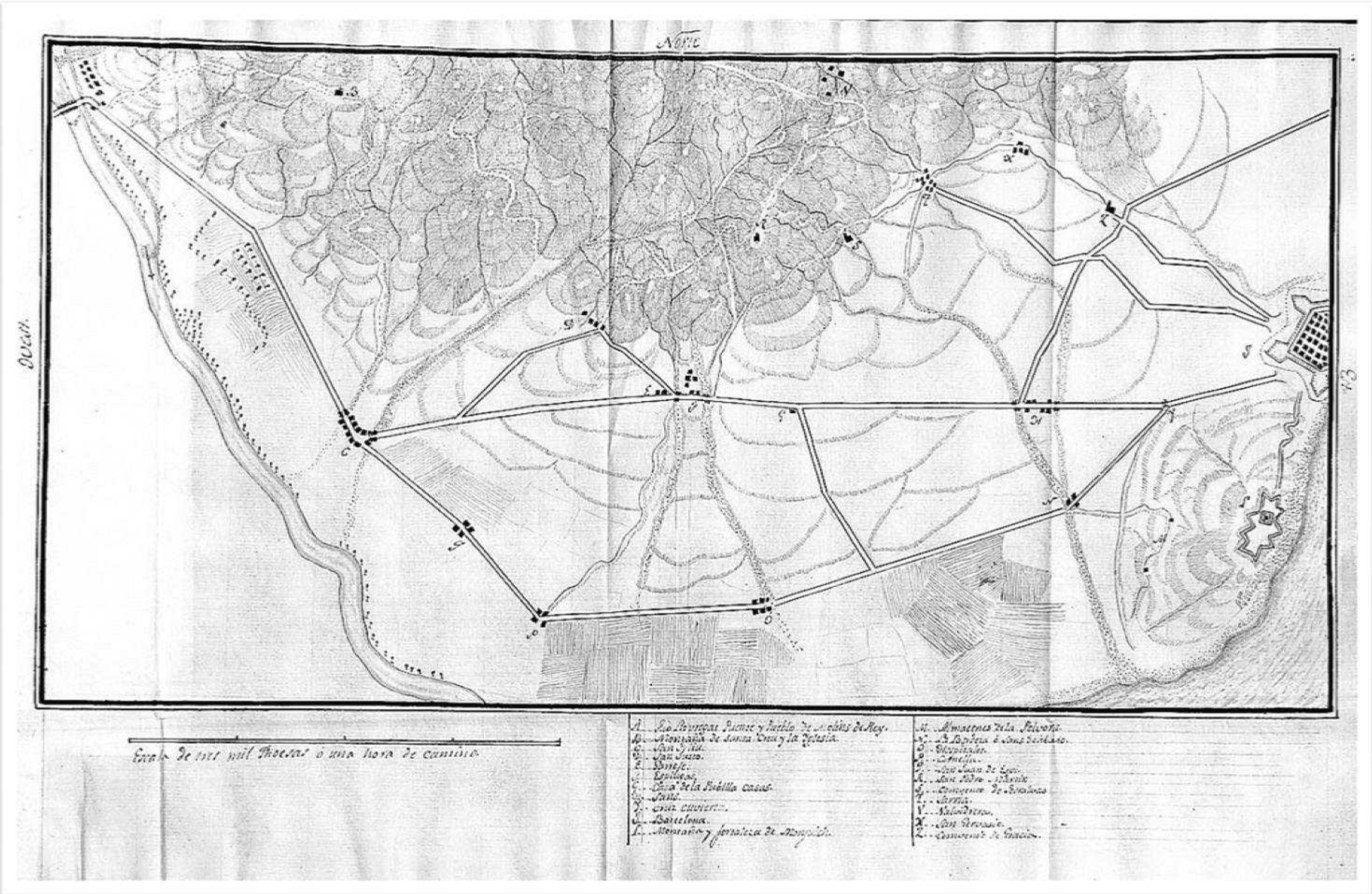

El general Giuseppe Lechi

Sabre francès del tipus "briquet" procedent de Can Solanes.
Propietat de la família Ristol.

Tanta lluita va malmetre molt aquesta barriada. L'hostal Nou, segons un document del febrer de 1811 conservat a l'arxiu de Can Cardona, es trobava en un estat lamentable "Por causa de los enemigos y demás contrariedades de las circunstancias actuales".

Mapa militar espanyol de 1810 en el que apareixen clarament diferenciats Esplugues, Sant Just i el pretès poble de "Garrofé", situat a la carretera, que el guerriller Agustí Arnauda esmenta en el seu informe.

Acabada la guerra el baró de Maldà torna a Barcelona , i el dia 18 de juny de 1814 escriu:

"Hem passat per la vora de las casas del poble de Sant Feliu de Llobregat, y vist a alguna ab sols las parets foranas, y així en seguida de altres, com així los hostals del Garrofer, y del Picalqués, que prou han rebut de tots aquells malvats enemichs nostres, tant dels francesos, com de ben dolents catalans causantnos prou condol, y llàstima tanta crema, y ruina de casas en pobles y vora de carreteras..."

Juli Ochoa Gonzàlez
Centre d'Estudis Santjustencs

Nota: Les dades que s'ofereixen en la present guia són l'avenç d'un treball molt més ampli que està en curs de realització. En cas de tenir intenció d'utilitzar aquesta informació, sou pregats de posar-vos prèviament en contacte amb l'autor.

Aquest llibret ha estat dissenyat per Olga Sbert amb el material facilitat per l'autor.

CENTRE D'ESTUDIS SANTJUSTENCS

5 de Maig 2012